

TIẾP TỤC THỰC HIỆN CÓ HIỆU QUẢ PHONG TRÀO THI ĐUA “CẢ NƯỚC CHUNG SỨC XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI”

**ĐÀO THỊ THANH THỦY (*)
HUỖNH THỊ KIM DUNG (**)**

Tóm tắt: Qua 10 năm triển khai thực hiện Phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới” do Thủ tướng Chính phủ phát động đã tạo nên khí thế thi đua sôi nổi, rộng khắp trên cả nước và đạt được những kết quả quan trọng; tuy nhiên vẫn còn có những hạn chế nhất định cần phải tổng kết để có các giải pháp phù hợp nhằm tiếp tục triển khai Phong trào đạt hiệu quả cao hơn.

Từ khóa: Kết quả; phong trào thi đua; xây dựng nông thôn mới.

Abstract: After 10 years of implementing the “We build new rural areas” movement initiated by the Prime Minister, the movement has been widely participated in and promoted on national scale with significant achievements; however, there are still limitations that need to be summarized in order to come up with appropriate solutions to continue the implementation of the movement in a more effective manner.

Keywords: Achievements; movement; new rural areas.

Ngày nhận bài: 23/12/2020

Ngày biên tập: 14/01/2021

Ngày duyệt đăng: 23/02/2021

Ngày 20/9/2011, Thủ tướng Chính phủ đã có Quyết định số 1620/QĐ-TTg ban hành Chương trình mục tiêu Quốc gia về xây dựng nông thôn mới, đồng thời phát động Phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới” (Phong trào thi đua). Tiếp đó, ngày 05/9/2016, Thủ tướng Chính phủ có Quyết định số 1730/QĐ-TTg ban hành Kế hoạch tổ chức thực hiện Phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới” giai đoạn 2016-2020 với mục đích: “Phát huy sức mạnh của cả hệ thống chính trị trong việc tuyên truyền, nâng cao nhận thức và trực tiếp tham gia thực hiện thắng lợi chủ trương xây dựng nông thôn mới của Đảng và Nhà nước; tổ chức Phong trào thi đua thiết thực, hiệu quả, phấn đấu đến năm 2020 đạt tỷ lệ 50% số xã trên cả nước đạt chuẩn nông thôn mới; số xã còn lại đảm bảo đạt 05 tiêu chí trở lên. Mỗi

tỉnh có ít nhất 01 đơn vị cấp huyện đạt chuẩn nông thôn mới; góp phần cải thiện đáng kể đời sống vật chất và tinh thần cho người dân trên địa bàn nông thôn”⁽¹⁾.

1. Công tác tổ chức thực hiện Phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới”

1.1. Đối với các cơ quan Trung ương

Trên cơ sở định hướng chung, các cấp có thẩm quyền đã chủ động tham mưu ban hành hệ thống văn bản hướng dẫn⁽²⁾, tổ chức phát động, ký kết giao ước thi đua, xây dựng nội dung, tiêu chí thi đua và khen thưởng. Tiêu chí xây dựng nông thôn mới trở thành chỉ tiêu quan trọng trong bình xét thi đua của cụm, khối và của từng bộ, ngành, địa phương.

- Về bồi dưỡng, tập huấn: để triển khai đồng bộ, thống nhất, Ban Thi đua - Khen thưởng Trung ương đã tổ chức nhiều hội nghị tập huấn chuyên đề về Phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới” cho trên 10.000 lượt công chức làm công tác thi đua, khen thưởng. Nội dung tập trung vào

(*) TS; Học viện Thanh thiếu niên Việt Nam

(**) Học viện Hành chính Quốc gia

phương pháp tổ chức, triển khai phát động, ký kết và tổ chức phong trào thi đua; hướng dẫn về tiêu chí đánh giá thi đua, khen thưởng đối với tập thể, cá nhân tiêu biểu trong Phong trào thi đua xây dựng nông thôn mới.

- *Về huy động sự tham gia của các cấp, các ngành:* Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn đã tập trung tập huấn về nội dung Bộ tiêu chí xây dựng nông thôn mới; công tác lập quy hoạch và đề án xây dựng nông thôn mới; cơ chế huy động nguồn lực và quản lý tài chính ngân sách; thông tin, hướng dẫn triển khai các cơ chế, chính sách mới; giám sát, đánh giá thực hiện. Các bộ, ban, ngành tích cực triển khai thực hiện Phong trào thi đua thông qua việc tham mưu hoàn thiện cơ chế, chính sách; tập huấn và chuyển giao tiến bộ khoa học, công nghệ đến với người nông dân; thúc đẩy hợp tác, mở rộng thị trường tiêu thụ sản phẩm nông nghiệp; triển khai các chương trình liên kết, hỗ trợ nguồn lực để cải thiện tiêu chí về môi trường, điện nông thôn, chợ nông thôn; tham gia hỗ trợ các chương trình giáo dục và đào tạo, y tế, đào tạo nghề cho lao động nông thôn...

- *Về các phong trào tiêu biểu được triển khai:* khối các bộ, ngành có các phong trào như: Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn phát động Phong trào “Toàn ngành Nông nghiệp và Phát triển nông thôn chung sức thực hiện tái cơ cấu ngành, xây dựng nông thôn mới” ; Phong trào chung tay xây dựng cầu treo dân sinh, xây dựng đường giao thông nông thôn ở các địa bàn khó khăn của Bộ Giao thông vận tải; Phong trào “Ngành Kế hoạch, Đầu tư và Thống kê chung sức xây dựng nông thôn mới” của Bộ Kế hoạch và Đầu tư; phong trào đẩy mạnh thực hiện “đưa khoa học về nông thôn” của Bộ Khoa học và Công nghệ... Khối đoàn thể Trung ương có Phong trào thi đua “Toàn dân chung sức xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh” do Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam hưởng ứng, phát động; Phong trào “Cựu chiến binh hiến kế, hiến công xây dựng nông thôn mới” của Trung ương Hội Cựu chiến binh Việt Nam⁽³⁾; Cuộc vận động “Xây dựng gia đình 5 không, 3 sạch” của Hội Liên hiệp phụ nữ Việt

Nam; Phong trào “Tuổi trẻ chung tay xây dựng nông thôn mới” và “4 đồng hành với thanh niên lập thân, lập nghiệp” của Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh.

- *Về hình thức triển khai:* Phong trào thi đua được triển khai với nhiều biện pháp, hình thức khác nhau nhằm tạo chuyển biến về nhận thức và hành động của cán bộ và các tầng lớp nhân dân. Một số bộ, ngành, địa phương tổ chức các cuộc thi viết về đề tài xây dựng nông thôn mới; phát hành sổ tay, tài liệu “hỏi - đáp” tuyên truyền về Phong trào thi đua. Đặc biệt, có nhiều hình thức tuyên truyền hiệu quả như chuyên trang “Bản tin công tác dân vận trong xây dựng nông thôn mới và giảm nghèo bền vững” của Ban Dân vận Trung ương; các chuyên mục “Dạy nghề”, “Bạn của nhà nông”, “Cùng nông dân bàn cách làm giàu”, “Nhà nông cần biết”, “Sinh ra từ làng” của Đài Truyền hình Việt Nam và Đài Tiếng nói Việt Nam.

- *Về huy động nguồn lực thực hiện:* các bộ, ban, ngành đã tập trung huy động nguồn lực, ưu tiên phân bổ ngân sách cho xây dựng nông thôn mới; sử dụng hợp lý nguồn vốn, lồng ghép nguồn vốn của các chương trình, dự án triển khai nhiều nội dung có hiệu quả. Trong 09 năm, cả nước đã huy động được 2.334.822 tỷ đồng, trong đó gồm vốn ngân sách Trung ương 152.964 tỷ đồng, ngân sách địa phương các cấp 253.333 tỷ đồng, huy động từ người dân và cộng đồng được 199.773 tỷ đồng, doanh nghiệp, doanh nhân đóng góp 120.339 tỷ đồng để xây dựng nông thôn mới... Các nguồn lực xã hội trong xây dựng nông thôn mới không chỉ trực tiếp bằng tiền để xây dựng hạ tầng giao thông, trường học, bệnh viện... mà còn tăng cường đầu tư mở rộng sản xuất vào nông nghiệp, nông thôn, phát triển các mô hình hợp tác xã; liên kết sử dụng lao động giúp nhiều địa phương đẩy nhanh tiến độ đạt chuẩn nông thôn mới. Các tổ chức đoàn thể ở Trung ương, các tổ chức chính trị, chính trị - xã hội, xã hội nghề nghiệp tập trung vận động đoàn viên, hội viên tham gia góp công, góp sức xây dựng nông thôn mới, hiến đất làm đường, giữ gìn vệ sinh môi trường, duy trì đường làng ngõ xóm xanh, sạch, đẹp, phát triển văn hóa, du lịch cộng đồng.

1.2. Đối với các địa phương

Các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương đã phát động Phong trào thi đua phù hợp với tình hình thực tiễn, bám sát nhiệm vụ trọng tâm như đầu tư vào cơ sở hạ tầng, xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn, chuyển dịch cơ cấu kinh tế, chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi phát triển sản xuất, tổ chức đồn điền, đổi thửa, xây dựng giao thông nông thôn, xây dựng giao thông nội đồng, áp dụng tiến bộ khoa học, kỹ thuật vào sản xuất, phát triển nông nghiệp sạch, nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao. Nhiều địa phương đã sáng tạo, chủ động lồng ghép các hoạt động tuyên truyền về nông thôn mới trong các hoạt động sinh hoạt cộng đồng như: Lễ hội, chợ phiên, các hoạt động tuyên truyền lưu động ở vùng sâu, vùng xa bằng tiếng dân tộc hoặc bằng tranh cổ động, panô, khẩu hiệu... Đến nay, đã có 49 tỉnh, thành phố ban hành Bộ tiêu chí xã nông thôn mới nâng cao theo hướng dẫn của Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn; 23 tỉnh, thành phố đã ban hành tiêu chí xã nông thôn mới kiểu mẫu theo Quyết định số 691/QĐ-TTg ngày 05/6/2018 của Thủ tướng Chính phủ về tiêu chí xã nông thôn mới kiểu mẫu giai đoạn 2018-2020⁽⁴⁾.

Với sự chỉ đạo quyết liệt của các cấp, các ngành, sự nỗ lực, quyết tâm thi đua xây dựng nông thôn mới của các tầng lớp nhân dân, Phong trào thi đua với nhiều tên gọi khác nhau đã đạt được những kết quả quan trọng. Tính đến tháng 10/2019, cả nước có 4.665 xã (52,4%) được công nhận đạt chuẩn nông thôn mới; bình quân cả nước đạt 15,32 tiêu chí/xã, không còn xã dưới 5 tiêu chí; có 93 đơn vị cấp huyện đã được Thủ tướng Chính phủ công nhận đạt chuẩn nông thôn mới. Trong đó, có 04 huyện được Ban Chỉ đạo Trung ương lựa chọn thí điểm xây dựng nông thôn mới để tổng kết, đánh giá phục vụ xây dựng tiêu chí huyện nông thôn mới kiểu mẫu giai đoạn sau năm 2020 là huyện Hải Hậu (tỉnh Nam Định); huyện Nam Đàn (tỉnh Nghệ An); huyện Đơn Dương (tỉnh Lâm Đồng) và huyện Xuân Lộc (tỉnh Đồng Nai). Có 04 tỉnh, thành phố đầu tiên của cả nước có 100% số xã đạt chuẩn

nông thôn mới là Đồng Nai, Nam Định, Bình Dương và thành phố Đà Nẵng. Trong đó, tỉnh Đồng Nai và tỉnh Nam Định có 100% xã và 100% đơn vị cấp huyện đạt chuẩn hoàn thành nhiệm vụ xây dựng nông thôn mới⁽⁵⁾.

Tuy nhiên, trong quá trình triển khai thực hiện Phong trào thi đua cho thấy còn một số hạn chế. Một số địa phương, cơ quan, đơn vị và một bộ phận cán bộ, đảng viên, nhân dân nhận thức chưa đầy đủ về vai trò, ý nghĩa của Phong trào thi đua xây dựng nông thôn mới, nên việc phát động thi đua đến các tầng lớp nhân dân chưa đủ sâu rộng, chưa mang tính lan tỏa, chưa thật đầy đủ, thiếu sâu sát trong tổ chức thực hiện. Một số địa phương còn chạy theo thành tích; công tác kiểm tra, nắm bắt tình hình thực hiện Phong trào thi đua chưa thường xuyên, chất lượng chưa cao. Đội ngũ cán bộ làm công tác thi đua, khen thưởng ở cơ sở do phải kiêm nhiệm và thường xuyên thay đổi nên ảnh hưởng đến hiệu quả thực hiện phong trào. Kết quả xây dựng nông thôn mới chưa đồng đều giữa các địa phương và vùng, miền.

Thêm vào đó, sự suy thoái của kinh tế toàn cầu, biến đổi khí hậu, thiên tai, dịch bệnh... cũng là một trong những nguyên nhân làm ảnh hưởng đến tốc độ tăng trưởng và nguồn lực hỗ trợ xây dựng nông thôn mới. Các địa bàn vùng sâu, vùng xa, vùng đặc biệt khó khăn, nhiều nơi dân cư sinh sống không tập trung nên gặp nhiều khó khăn trong việc chỉ đạo thực hiện. Một số cơ chế, chính sách xây dựng nông thôn mới đã ban hành nhưng chưa thực sự phù hợp với điều kiện cụ thể của mỗi vùng, miền và chưa được điều chỉnh kịp thời. Nông nghiệp và nông thôn phát triển còn thiếu quy hoạch, kết cấu hạ tầng kinh tế-xã hội còn yếu... tạo ra nhiều thách thức mới trong phát triển, xây dựng nông thôn mới.

2. Bài học kinh nghiệm và giải pháp triển khai thực hiện trong giai đoạn tiếp theo

2.1. Bài học kinh nghiệm

Thứ nhất, phải huy động được sự tham gia của cả hệ thống chính trị và người dân chung sức xây dựng nông thôn mới.

Phong trào thi đua đã thực sự đi vào cuộc sống và có sức lan tỏa sâu rộng ở các địa phương, thu hút được người dân và cộng đồng hăng hái tham gia trong 10 năm qua là có sự quan tâm trực tiếp của cả hệ thống chính trị và người dân chung sức. Phong trào thi đua đã tạo nên sự đồng thuận cao trong cán bộ, đảng viên, nhân dân, được người dân nhiệt tình ủng hộ, tích cực tham gia, đã góp phần thúc đẩy các phong trào thi đua yêu nước trên cả nước và ở mỗi ngành, lĩnh vực, địa phương.

Thứ hai, công tác chỉ đạo điều hành được thực hiện nghiêm túc, quyết liệt.

Nhiều bộ, ngành, đoàn thể Trung ương đã ban hành các văn bản hướng dẫn thực hiện Phong trào thi đua xây dựng nông thôn mới với nhiều nội dung và hình thức tổ chức phong phú để vận động, thu hút sự tham gia hưởng ứng tích cực của công chức, viên chức, đoàn viên, hội viên và người dân; đăng ký tham gia, hỗ trợ đối với địa phương xây dựng nông thôn mới theo chức năng, nhiệm vụ của từng ngành, lĩnh vực. Các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương ban hành kịp thời các nghị quyết, chương trình, kế hoạch để chỉ đạo, tổ chức thực hiện phát động Phong trào thi đua và cụ thể hóa các nhiệm vụ về xây dựng nông thôn mới; phối hợp chặt chẽ với Mặt trận Tổ quốc, các đoàn thể chính trị trong triển khai, tuyên truyền, vận động đoàn viên, hội viên, người dân tham gia thực hiện.

Thứ ba, có nhiều chính sách, cách làm hay huy động nguồn lực xã hội trong xây dựng nông thôn mới.

Các bộ, ngành, địa phương ban hành nhiều cơ chế, chính sách đặc thù để thực hiện Phong trào xây dựng nông thôn mới được nhân dân đồng tình hưởng ứng; trong đó đặc biệt là các cơ chế, chính sách về hỗ trợ cơ giới hóa, dẫn điện, đổi thửa, bê tông hóa giao thông nông thôn, kiên cố hóa kênh mương đã mang lại hiệu quả thiết thực, cụ thể.

Thứ tư, tạo động lực mạnh mẽ trong phát triển kinh tế và khởi nghiệp.

Nông nghiệp tiếp tục phát triển với tốc độ cao theo hướng sản xuất hàng hóa, nâng cao

năng suất, chất lượng và hiệu quả; đảm bảo vững chắc an ninh lương thực quốc gia; một số mặt hàng xuất khẩu chiếm vị thế cao trên thị trường thế giới. Các phong trào và chính sách hỗ trợ của các địa phương khá toàn diện và kịp thời đã tạo động lực trong việc thúc đẩy đi lên của Phong trào xây dựng nông thôn mới. Qua đó, kinh tế nông thôn chuyển dịch theo hướng tăng công nghiệp, dịch vụ, ngành nghề; các hình thức tổ chức sản xuất tiếp tục đổi mới. Kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội được tăng cường. Đời sống vật chất và tinh thần của người dân ở hầu hết các vùng nông thôn ngày càng được cải thiện.

Thứ năm, công tác khen thưởng điển hình tiên tiến được tiến hành thường xuyên, kịp thời.

Thường xuyên quan tâm khen thưởng các tập thể, cá nhân trực tiếp lao động là những yếu tố có tác động tích cực thúc đẩy phong trào thi đua. Cụ thể, qua tổng kết 10 năm Phong trào thi đua, Chủ tịch nước tặng thưởng Huân chương Độc lập hạng Ba cho tỉnh Đồng Nai và tỉnh Nam Định đã hoàn thành mục tiêu xây dựng nông thôn mới, đứng đầu toàn quốc; Huân chương Lao động hạng Nhất cho 19 ban, bộ, ngành, tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương; Huân chương Lao động hạng Ba cho 13 tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương và 93 huyện, thị xã; 175 xã được Thủ tướng Chính phủ tặng Bằng khen đã đạt chuẩn nông thôn mới⁽⁶⁾.

2.2. Một số giải pháp trong giai đoạn tiếp theo

Để nâng cao hiệu quả triển khai Phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới” trong giai đoạn tiếp theo, cần thực hiện một số giải pháp sau:

Một là, tiếp tục đẩy mạnh công tác tuyên truyền, vận động, nâng cao nhận thức của người dân và sự quan tâm của toàn xã hội về Phong trào thi đua. Cấp ủy, chính quyền các cấp phối hợp chặt chẽ với Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị - xã hội trong công tác tuyên truyền, nâng cao nhận thức của cả hệ thống chính trị và người dân về chủ trương, chính sách xây dựng nông thôn mới của

Đảng, Nhà nước; phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức đoàn thể, lực lượng vũ trang trong công tác tuyên truyền vận động xây dựng nông thôn mới.

Hai là, tổ chức Phong trào thi đua cần xây dựng các tiêu chí thiết thực, cụ thể, phù hợp với tình hình thực tiễn của địa phương; thường xuyên đổi mới nội dung, phương thức tổ chức phong trào nhằm huy động đông đảo các ngành, các cấp, các tầng lớp nhân dân tích cực tham gia. Trong đó, cần quan tâm việc hoàn thiện tổ chức bộ máy và nâng cao trình độ chuyên môn cho đội ngũ cán bộ nòng cốt ở các cấp, nhất là đội ngũ cán bộ cơ sở. Bên cạnh đó, phải thường xuyên quan tâm phát hiện nhân tố mới, bồi dưỡng và nhân rộng các điển hình tiên tiến, góp phần tạo khí thế thi đua sôi nổi, tạo sức lan tỏa. Gắn Phong trào thi đua với việc “Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh”.

Ba là, thực hiện lồng ghép, thống nhất cơ chế đầu tư, hỗ trợ trên cùng địa bàn theo cơ chế đầu tư, cơ chế tài chính của Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới; có chính sách hỗ trợ từ ngân sách Trung ương cho các đơn vị cấp huyện phấn đấu đạt chuẩn nông thôn mới và cấp xã phấn đấu xây dựng nông thôn mới nâng cao, nông thôn mới kiểu mẫu.

Huy động tối đa nguồn lực của địa phương (tỉnh, huyện, xã) để tổ chức triển khai Chương trình; ưu tiên bố trí nguồn thu từ xổ số kiến thiết, tận dụng cơ chế bán đấu giá quyền sử dụng đất ở vùng có dư địa lớn và tiềm năng phát triển để đầu tư phát triển cơ sở hạ tầng.

Huy động vốn đầu tư của doanh nghiệp đối với các công trình có khả năng thu hồi vốn trực tiếp; doanh nghiệp được vay vốn tín dụng đầu tư phát triển của nhà nước hoặc tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương được ngân sách nhà nước hỗ trợ sau đầu tư và được hưởng ưu đãi đầu tư theo quy định của pháp luật. Sử dụng có hiệu quả các nguồn vốn tín dụng. Tiếp tục huy động đóng góp của nhân dân theo nguyên tắc tự nguyện.

Bốn là, tăng cường công tác thông tin, truyền thông cho các tổ chức quốc tế hiểu rõ về Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới để thúc đẩy hợp tác phát triển. Tổ chức các hội nghị, hội thảo quốc tế trong và ngoài nước để tuyên truyền, trao đổi kinh nghiệm về xây dựng nông thôn mới. Tăng cường trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm, đồng thời tranh thủ sự hỗ trợ nguồn lực của các nước và hợp tác với các tổ chức quốc tế hỗ trợ tư vấn và kỹ thuật cho Chương trình; tranh thủ nguồn vốn ODA và vốn vay từ các tổ chức tài chính quốc tế, các đối tác phát triển quốc tế để tăng nguồn lực cho xây dựng nông thôn mới.

Năm là, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát; định kỳ tiến hành sơ kết, tổng kết, khen thưởng kịp thời những tập thể, cá nhân lập được thành tích xuất sắc trong phong trào thi đua nhằm cổ vũ, động viên, tạo hiệu quả thiết thực. Đưa nhiệm vụ xây dựng nông thôn mới vào nội dung đánh giá kết quả thực hiện nhiệm vụ chính trị, bình xét thi đua hàng năm của các cụm, khối địa phương, đơn vị./.

Ghi chú:

(1) Thủ tướng Chính phủ, *Quyết định số 1730/QĐ-TTg ngày 05/9/2016 về việc ban hành Kế hoạch tổ chức thực hiện Phong trào thi đua “Cả nước chung tay xây dựng nông thôn mới” giai đoạn 2016-2020.*

(2) Ban Thi đua - Khen thưởng Trung ương, *Hướng dẫn số 2167/HD-BTĐKT ngày 31/10/2016 về việc khen thưởng đối với các tập thể, cá nhân có thành tích xuất sắc trong Phong trào đoạn 2011-2020.*

(3) Tham gia phối hợp với địa phương làm mới, sửa chữa nâng cấp được 23.975 km đường giao thông nông thôn, 29.430 km kênh mương nội đồng, 4.520 cây cầu các loại.

(4),(5),(6) Hội đồng Thi đua - Khen thưởng Trung ương, *Báo cáo tổng kết Phong trào thi đua “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới” giai đoạn 2011-2020 và phương hướng, nhiệm vụ giai đoạn 2021-2025.*